Asztali írómappa - levélpapír-tartó

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	4500
Alkotó:	Philippe, Emile-Désiré (1834 - 1880)
Készítés ideje:	1870 KÖRÜL
Készítés helye:	Párizs
Jelzés:	nincs
Anyag:	aranyozott réz; bőr; moiré selyem; réz
Technika:	beágyazott zománc (émail champlevé); poncolt; vésett díszítés
Méretek:	magasság: 26,5 cm szélesség: 19,5 cm vastagság: 2,7 cm

A levélpapír-tartó fedőlapját vastag, aranyozott, poncolt díszítésű réztábla, hátsó tábláját barna bőr borítja, belsejét kék moiré selyemmel bélelték. A fedőlapot borító réztáblát beágyazott zománc technikával készült ornamensek díszítik, a széles keretsávot sokszínű meander-sor tölti ki, a sarkokban és felező pontokon karéjos körvonalú, stilizált növényi díszű medalionokkal. A tábla közepén nagyobb, kettős körvonallal hangsúlyozott medalion, alatta és felette groteszk sárkányfigurákból kinövő, bonyolult rajzú indás-leveles díszítés. Az élénk színekkel poncolt, vésett és beágyazott díszítésű fedőlap a perzsa könyvkötések és miniatúrák hatását mutatja.

Az ötvös és zománcművész Emile Philippe a neogótikus és neoreneszánsz ötvösműveiről ismert Jules (Julius) Wiese (1818–1893) tanítványa és műhelytársa volt, majd 1866-ban önállósította magát. Az 1867. évi párizsi világkiállításon aranyérmet nyert historizáló stílusú – mór, bizánci és neoreneszánsz ornamenseket alkalmazó – műveivel, majd az 1873. évi bécsi világkiállításon ismét aranyéremmel díjazták munkáit. Philippe különösen a zománcdíszítés középkori technikáját követő, ún. beágyazott (süllyesztett) zománccal (*email champlevé*) díszített tárgyaival aratott sikert.

A bécsi világkiállítás ismertetőjében Jakob Falke (1885–1895), bécsi iparművészeti múzeum későbbi igazgatója Philippe zománc díszítésű, antikizáló és egyiptomi motívumokat alkalmazó ékszereit méltatta. (Jakob Falke: *Die Kunstindustrie auf der Wiener Weltausstellung, 1873*. Wien 1873, p. 309. – ld. itt. Philippe Bécsben kiállított műveiről ld. még: *Kunst und Kunstgewerbe auf der Wiener Weltausstellung 1873.* Hrsg. von Carl von Lützow. Wien, 1875. ld. itt). Igen elismerő szavakkal ír Philippe Bécsben kiállított orientalizáló, perzsa-arab stílusú ékszereiről és ötvösműveiről egy kortárs francia tudósítás is. (Ld.: *Exposition universelle de Vienne. Journal illustré*. 1873, Nr. 38. p. 595. – ld. itt.)

Az írómappát az előző évben megalapított Iparművészeti Múzeum első "múzeumi őre" (kurátora), Pulszky Károly vásárolta meg az intézmény számára az 1873. évi bécsi világkiállításon. Pulszky minden bizonnyal ugyancsak a mappa zománcdíszítése miatt figyelt fel a tárgyra: a következő évben a múzeum első kiállításán a "festett zománcz" díszítésű tárgyak között állította ki az írómappát, s a kiállítás *Kalauz*ában így ír róla: "A 37. sz. szép könyvfedő szintén ezen, korunkban felélesztett és széltében alkalmazott zománcznemnek [t.i. a beágyazott zománc] példánya, Emil Philippe párisi gyáros műve."

Pulszky Károlyt a bécsi világkiállításon megvásárolt tárgyak válogatásánál egy iparművészeti mintagyűjtemény létrehozásának szándéka vezérelte. Ennek a mintagyűjteménynek a feladata elsősorban az volt, hogy itthoni bemutatásával motiválja a hazai műipar alakulását, s példatárrá váljon a hazai, majdan megteremtendő iparművészképzés számára. Néhány évtizeddel később azonban, a historizmus lecsengésével, s a szecesszió térhódításával jelentősen megváltozott ezeknek a tárgyaknak a megítélése, s jó részüket a múzeum raktáraiba száműzték. Újabb néhány évtized elteltével akadt néhány tárgy, amelyekről "elfelejtődött", hogy a 1873-as bécsi anyagból származnak, vagy meghatározásuk kétségessé vált. Így például a gyűjtemény többszöri újraleltározása nyomán feledésbe merült egy a bécsi világkiállításon ugyancsak Philippe-től vásárolt indiai stílisú ezüst szelence provenienciája, így azt az Iparművészeti Múzeum 1919-ben mint "indus" tárgyat átadta a Kelet-Ázsiai Múzeumnak (ltsz.: 6576). Mindez jól érzékelteti, hogy Philippe és a historizmus korának mesterei kiválóan ismerték és mesterien alkalmazták mind a régi technikákat, mind pedig a régi korok és távoli vidékek művészetének stiláris elemeit.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

Irodalom

- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 18. (Prékopa Ágnes)
- Szerk.: Zádor Anna: Pulszky Károly és a historizmus az iparművészetben. *A historizmus művészete Magyarországon*. MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest, 1995. - 249-254:250. (Mravik László)
- a kiállítást rendezte: Batári Ferenc, Vadászi Erzsébet: *Historizmus és eklektika. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1992. - Nr. 589. (Prékopa Ágnes)
- szerző: Prékopa Ágnes: *Európai zománcművesség a középkortól a szecesszióig. Válogatás az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeiből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1991. - Nr. 64. és kép
- Szerk.: Mravik László: Pulszky Károly szerepe az Iparművészeti Múzeum megalakulásában. *Pulszky Károly emlékének*. Szépművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 769. (Darkó Jenő)
- Pulszky Károly, Schickedanz Albert: *Kalauz az Iparművészeti Museum gyűjteményeihez*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1877. - p. 55., Nr. 26.
- Pulszky Károly: *Kalauz a Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteményeihez*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1874. - p. 13.

